

PREDMET »VJERA I KULTURA« U KATOLIČKIM GIMNAZIJAMA U SLOVENIJI

MAGDALENA ŠVERC

Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije
Masarykova 16, 1000 Ljubljana
Slovenija

Primljeno:
2. 4. 2008.

Izvorni
znanstveni
rad

UDK [373.54.014.
521:23/28] (497.4)

Sažetak

Na prijedlog Slovenske biskupske konferencije osnovano je povjerenstvo za pripremu nastavnog plana i udžbenika za vjeronauk u katoličkim gimnazijama. U Sloveniji je, naime, vjeronauk organiziran samo u katoličkim gimnazijama, a u javnim ga školama nema. Tijekom niza godina, u sporazumima između Crkve i države, Biskupska konferencija nije uspjela na odgovarajući način urediti položaj vjeronauka u javnim školama.

U ovom članku sustavno su predstavljene ciljevi i sadržaji četverogodišnjeg predmeta Vjera i kultura. Predstavljene su i didaktički elementi i integralni način planiranja sadržaja.

Ključne riječi: vjeronauk, plan nastave za katolički vjeronauk, integralno učenje

UVOD

Na prijedlog Slovenske biskupske konferencije osnovano je povjerenstvo za pripremu nastavnog plana i udžbenika za vjeronauk u katoličkim gimnazijama. U Sloveniji je, naime, vjeronauk organiziran samo u katoličkim gimnazijama, a u javnim ga školama nema. Tijekom niza godina, u sporazumima između Crkve i države, Biskupska konferencija nije uspjela na odgovarajući način urediti položaj vjeronauka u javnim školama.

Tako u Sloveniji sustavni vjerski odgoj dobiva samo nekolicina srednjoškolaca. U javnim osnovnim školama u okviru predmeta *Državljski, domovinski odgoj i etika* nekoliko se sati posvećuje i religijama, a izborni predmet *Vjere i etika* odabire vrlo mali broj učenika. U slovenskim javnim

školama učenici tako ne stječu sustavna znanja o religiji u svom okruženju i drugim religijama.

Katoličke gimnazije provodile su nastavu vjeronauka po vlastitim nastavnim planovima. Na prijedlog gimnazija, Biskupska konferencija imenovala je povjerenstvo za pripremu zajedničkog nastavnog plana i udžbenika temeljenih na tom planu. Pri izradi nastavnog plana uzeta su u obzir različita iskustva i praksa u nastavi tog predmeta. U tu svrhu provedeno je sociološko istraživanje među učenicima crkvenih gimnazija o značaju, sadržaju i ulozi predmeta u školama. Radni timovi također su uzeli u obzir bogata iskustva srednjoeuropskih država u planiranju tog predmeta. Odluka za vjeronauk u katoličkim gimnazijama, a ne za katehezu, te-

meljila se na činjenici da se u katoličke gimnazije ne upisuju samo učenici-vjernici, nego prvenstveno mladi koji traže smisao života i u odnosu prema transcendentnom. Kateheza tako u prvom redu ostaje u župnim uredima.

Povjerenstvo je izradilo nastavni plan za vjeronauk za sve gimnazije pod nazivom *Vjera i kultura*.

U nastavku je predstavljen nastavni plan za predmet *Vjera i kultura* po njegovoj prirodi, sadržaju i didaktici.

1. DEFINICIJA PREDMETA – PRIRODA I ZNAČAJ

Predmet *Vjera i kultura* u školi i kateheza u župnim uredima su različiti, ali se međusobno dopunjavaju. Između njih postoji neraskidiva veza, a istodobno i jasna razlika. Predmet *Vjera i kultura* tako se temelji na dijalogu s kulturnim okruženjem i na interdisciplinarnom dijalogu s drugim predmetima, priprema je za odluku za evanđelje i ima dijaloški, ekumenski i međuvjerski značaj.

Učenici imaju mogućnost proširiti, dopuniti i kritički vrednovati svoja znanja i

iskustva na području vjerskih i etičkih pitanja. Nastava učenike želi voditi prema produbljenom razmišljanju o pojavama oko njih, cjelovitijem razumijevanju sebe, ljudi u okruženju i svijeta, te ih osposobljavati za rješavanje aktualnih osobnih, društvenih i egzistencijalnih pitanja.

Predmet ima iste zahtjeve kao i drugi školski predmeti. Odgovarajućom stručnošću i dubinom trebao bi predstavljati kršćansku poruku i događaje. Zasnovan je interdisciplinarno – u dijalogu s drugim školskim predmetima produbljuje kršćanski pogled na svijet i čovjeka. Predmet *Vjera i kultura* u međupredmetnom dijalogu utemeljuje, jača, razvija i dopunjuje odgojnu djelatnost škole.

1.1. Opći ciljevi predmeta

Ciljevi predmeta postavljeni su postupno. Najprije, postoje ciljevi koji kod mladog čovjeka predstavljaju polazište i odnose se na egzistencijalnu razinu, a kasnije prelaze na vjersku razinu. Slijede ciljevi treće cjeline koji se odnose na osobne odluke i na aktivno uključivanje u crkve i društvo.

Opći ciljevi predmeta:

Pomoć učenicima u traženju smisla života, oblikovanju pogleda na svijet i ideale koji inspiriraju čovjekovo djelovanje	životna pitanja
Upoznavanje s vjerom kao fenomenom čovječanstva nekada i danas	uvod u religioznost
Pomoć mladima pri oblikovanju osobnosti i uspostavljanju međuljudskih odnosa	čovjek kao biće odnosa
Pomoć u oblikovanju pozitivne slike o sebi, o svijetu, o Bogu	životni optimizam
Pomoć u prepoznavanju čovjeka kao transcendentnog i religioznog bića	čovjek kao transcendentno biće
Vođenje k upoznavanju vjerskog dijaloga koji omogućuje komunikaciju o religioznoj i unutarnjoj čovjekovoj stvarnosti. Upoznavanje raznovrsnosti religioznog izražavanja: poezija, slikarstvo, arhitektura...	simbolika i religiozni dijalog

Pomoć učenicima u prevladavanju dječjih modela vjere i predrasuda te poticanje na spoznavanje i razumijevanje objektivnih činjenica	objektivne činjenice
Omogućavanje upoznavanja Svetog pisma i drugih temeljnih dokumenata kršćanstva	Sveto pismo i drugi dokumenti
Usvajanje objektivnog i ustavnog znanja o bitnim elementima katoličanstva i glavnim smjerovima njegova povijesnog razvoja	sadržaj vjere i povijesni razvoj Crkve
Upoznavanje s obilježavanjem crkvenih i osobnih blagdana	obilježavanje blagdana
Pomoć u otkrivanju uloge kršćanstva u razvoju slovenskog naroda i europske kulture	narodna i kulturna svijest
Omogućavanje sazrijevanja učenikovih sposobnosti usporedbe katoličanstva i drugih kršćanskih vjeroispovijedi te drugih religija i različitih sustava vrijednosti	povijesne religije i međureligijski dijalog
Odgovaj za međusobno poštovanje i različitost te za sudjelovanje s drugima, poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda	ljudska prava
Postupno, preko znanja i razumijevanja, omogućavanje razmišljanja o vjerskim vrijednostima na osobnom i društvenom području života	refleksija o vjerskim vrijednostima
Dovođenje do otkrivanja moralnih vrijednosti i traženja istine koja pomaže oblikovati životne odluke	etika i životne odluke
Pomoć u otkrivanju vjere kao osobnog odnosa prema Isusu Kristu	osobna vjera
Pripremanje učenika za kritičan, odgovoran i konstruktivan ulazak u Crkvu te u pluralističko i demokratsko društvo	misija u Crkvi i društvu

1.2. Opis predmeta

- Predmet je četverogodišnji. Od prve do treće godine svake godine obuhvaća 70 sati, što znači dva sata tjedno, a u četvrtoj 35 sati, što znači jedan sat tjedno.
 - Nastavni plan je otvoren, planeri su za postizanje ciljeva i obrađivanje pojedinih sadržaja predvidjeli od 50 do 55 sati godišnje, a u četvrtoj godini razmjerno manje. Nedefinirani sati dani su na izbor pojedinim gimnazijama prema njihovim vlastitim opredjeljenjima i potrebama slušatelja.
 - Pri izboru tema imala su se u vidu dva temeljna polazišta: teme koje proizlaze iz iskustava i pitanja samih učenika.
- Njihova obrada i produbljanje nadovezuje se na pitanje vjerovanja. To su takozvane »životne teme«, teme koje su važne za dublje i cjelovitije poznavanje kršćanstva i drugih religija te suvremenih pojava. To su »vjerske teme«.
- Ciljevi i sadržaji tema odabrani su prema ideji vodilji, odnosno pitanju u svakoj godini. Uloga temeljnog motiva ne smije se razumjeti usko, radi se o težištu, naglasku i traženju korelacije između sadržaja, ciljeva i slušatelja.
 - Svaka godina podijeljena je u tri velika tematska područja koja se u pojedinim godinama ne obrađuju istim redoslijedom. Ta područja su: ja, drugi, zajednica.

1. godina

Ideja vodilja, odnosno ključno pitanje je: Tko sam ja? Polazišta su teme koje otvaraju problematiku razumijevanja i prihvaćanja samoga sebe, na koje posebice utječu znanost i javno mnjenje. Ključno mjerilo za kršćanski odgovor predstavlja pozitivna kršćanska antropologija koja se temelji na stvaranju svijeta i čovjeka kao dobrog a te je glavna smjernica prvog dijela udžbenika.

U drugom su dijelu predstavljeni čimbenici koji utječu na međusobne odnose. Izložene su zanimljive teme o osjećajima, temperamentima, naravima i čovjeku kao biću odnosa. Čovjek kao biće odnosa susreće se s važnim temama o prijateljstvu, zaljubljenosti i ljubavi. Cilj je u mladima pobuditi želju za osobnim rastom. Kao ideal i izazov postavlja se životna priča i put apostola Petra.

Treći dio obrađuje odnos prema životu: čovjekove vrijednosti, korištenje vlastitih sposobnosti, načini rješavanja problema i planiranje budućnosti.

Prva godina zasnovana je, dakle, egzistencijalno, u mladima se žele probuditi zanimanje i želja za životom, što u njima pobuđuje i senzibilnost i zanimanje za osobni rast koji u sebi već nosi i religiozno pitanje.

2. godina

Težište druge godine je na pitanju: Tko je čovjek? Polazište je otkrivanje staro-novih pitanja o čovjeku.

U prvom dijelu navode se temeljna pitanja koja čovjek u svojoj opsežnoj cjelovitosti postavlja i na koja traži odgovore. Time se potiče aktivan pristup životu i budi svijest o odgovornosti za vlastitu sreću. Poseže se u osnovne dileme o nastanku svijeta i čovjeka te se predstavljaju domet i granice odgovora koje mogu dati znanost, mitologija i religija.

Druga tematska cjelina posvećena je odgovorima koje na pitanje tko je čovjek

daje Sveto pismo. Temeljni događaji povijesti oprosta smisljeni su odabrani i obrađeni s obzirom na temeljna pitanja o slici čovjeka, svijeta i Boga. Nastavna cjelina zaključuje se idealima kao aktualizacijom obrađenih tema.

Treća cjelina namijenjena je kategoriji ja-ti. U središtu je Mojsijevo otkrivanje slike o sebi, Bogu i narodu.

Druga godina temelji se na stajalištima biblijske antropologije. Naglasak je na korelaciji između događaja opisanih u Svetom pismu, iskustva, spoznaje, mišljenja i slušatelja.

3. godina

Ideja vodilja, odnosno ključno pitanje u trećoj godini jest: Što vjerujemo? Ova godina sadržajno se izgrađuje na didaktičkom načelu od poznatijih ka manje poznatim temama, odnosno sadržajima.

Prva tematska cjelina zato je namijenjena kršćanstvu, koje je dominantna vjera u ovom okruženju. Polazišna pitanja su pitanja o čovjekovoj religioznoj prirodi, o razvoju vjere i o njihovom znanstvenom proučavanju. Središnja tema ove cjeline jest poznavanje Isusove osobnosti i biti katoličkog nauka. Zaključuje se upoznavanjem s ostalim kršćanskim crkvama i nužnošću ekumenizma.

Druga cjelina govori o sektama i pokretima u današnje vrijeme, koji su isto tako dio životnog okruženja slušatelja. Polazište je kontekst unutar kojega sekte i pokreti novoga doba pronalaze mogućnost procvata i nove pojavnosti. Slijede temeljna polazišta, značajke i pojavnosti pokreta novoga doba.

Treća cjelina govori o velikim živim religijama i njihovoj raznolikosti. Poznavanje drugih vjera važno je za ispravno razumijevanje međuvjerskog dijaloga.

4. godina

U središtu je pitanje: Otkuda i kamo? Polazište obrađenih tema u udžbeniku kon-

kretno je kulturno ozračje koje obilježavaju sekularizacija, mediji, individualizam, pluralizam, postmodernizam.

U ovaj se prostor želi dijaloškim, ekumeniskim i međuvjerskim otvorenim stavom donijeti radost kršćanske poruke. S izazovnošću, stručnošću i dijaloškom otvorenošću obrađuje se pitanje čovjekove osobne vjere i njegove odgovornosti u Crkvi i društvu.

Prvi dio govori o suvremenim izazovima kršćanskog života (mediji, individualizam, potrošački mentalitet...) te o odnosu tradicije i osobne vjere.

U drugom su dijelu u prvom planu pitanja o ulozi Crkve u životu kršćana, o »napetostima« između institucije i karizme te o odgovorima Crkve na promijenjene okolnosti (Drugi vatikanski koncil, Plenarni koncil Crkve u Sloveniji).

Najopširniji je treći dio, koji govori o odgovornosti kršćana u društvu i Crkvi. U okviru demokratskih načela želi osposobiti mladog čovjeka za konstruktivan i odgovoran ulazak u suvremeno društvo. Raznim dilemama s područja bioetike (umjetna oplodnja, kloniranje, eutanazija...) pristupa interdisciplinarno i osvjetljuje problem sa stajališta kršćanske etike.

Pod povećalo načela društvenog nauka Crkve stavlja neka aktualna društveno-etička pitanja (globalizaciju, ekologiju, smrtnu kaznu, te pitanja rata, terorizma i pravednosti u svijetu...).

Dotiče pitanja životne odluke, naglašava značenje obitelji i odgovornog roditeljstva te ukazuje na različite oblike službenja u Crkvi (svećenstvo, redovništvo, laičko službenje).

2. OSNOVNE ORIJENTACIJE ZA IZBOR I DEFINICIJU NASTAVNIH SADRŽAJA

Smisao moderne škole temelji se na postovanju čovjeka, na dobrobiti države, na

međusobnoj povezanosti i na vrijednosti- ma kulture, pa i religiozne. Škola mora biti svjesna da je za ispunjavanje njezina poslanja nužno uključivanje i specifičnog i originalnog doprinosa vjeronauka. Predmet se mora uskladiti s programom škole, odnosno mora se uključivati u njezin smisao. Ta dva mjerila moramo uzeti u obzir pri postojanju vjerskog nauka u suvremenoj školi. Isto tako u obzir moramo uzeti mjerilo da se vjeronauk mora razvijati u skladu s naukom Katoličke Crkve, odnosno u skladu s naukom povijesnih religija. Na osnovi toga smijemo zaključiti da za podučavanje vjere temeljno polazište predstavljaju ta tri mjerila: sukladnost sa smislom škole, sukladnost predavanja sadržaja s naukom religije i specifični doprinos ciljevima škole.

Svaka nastava u školi treba biti orijentirana prema onome što je sadržajno značajno:

- s gledišta društva (orijentacija prema društvu)
- s gledišta znanosti na koju se predmet odnosi (orijentacija prema znanosti)
- s gledišta učenica i učenika (orijentacija prema učenicima)

Kratko pojašnjenje orijentacija:

- Orijetacija prema društvu znači orijentaciju sadržaja nastave na osnovne vrijednosti države i društva, na ustav, na aktualne i povijesne probleme zemlje i u unutarnjim odnosima i prema van.
- Orijetacija prema znanosti znači orijentaciju sadržaja nastave na znanstveno i autentično, prikazano općim vjerskim načelima, kao i na realnu sadašnjost i tradiciju religije.
- Orijetacija prema učenicima znači orijentaciju sadržaja nastave na svjetske i religijske stvarnosti, probleme, želje, nade i utopije učenica i učenika kao članova njihovih obitelji, grupa vršnjaka, kao učenica i učenika u školi i kao po-

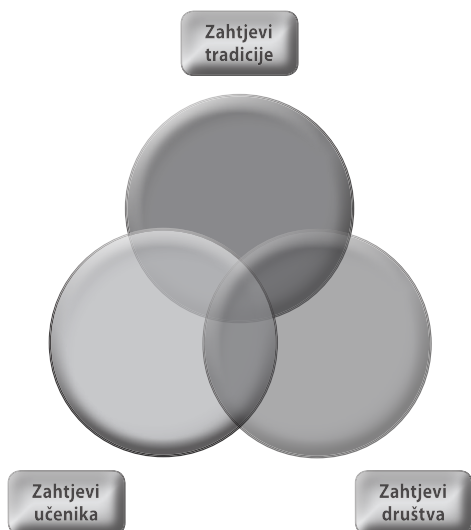
trošača gospodarskih dobara, ali prije svega masovnih medija.

Ukrštanje orijentacija:

Ove tri orijentacije međusobno stoje u ukrštenom odnosu. To znači da se:

- pitanja nastavnih sadržaja koja proistječu iz orijentacija prema društvu trebaju konkretizirati u mediju znanstvene orijentacije prema religijama i u mediju orijentacije prema životnoj stvarnosti učenika i učenika.
- pitanja nastavnih sadržaja koja proistječu iz znanstvene orijentacije prema religiji trebaju konkretizirati u mediju orijentacije prema pitanjima društva i u mediju orijentacije prema životnoj stvarnosti učenika i učenika.
- pitanja nastavnih sadržaja koja proistječu iz orijentacije prema učenicima trebaju konkretizirati u mediju orijentacije prema društvenim pitanjima i u mediju pitanja koja proistječu iz stvarnosti religije.

Osnovne didaktičke determinante koje određuju izbor sadržaja nastave vjeronauka apstraktno se mogu skicirati ovako:

Može se, dakle, prepoznati da bavljenje religijom u školama svoje sadržaje crpi iz triju izvora:

- vjerske tradicije,
- društva i
- učenika.

To ujedno znači da se teme vjeronauka uvijek moraju odnositi i na ove izvore. To također znači da ne može postojati izolirana religijska tema, isto kao što ne mogu postojati izolirane društvene teme ili teme vezane za učenike.

3. DIDAKTIČKO I METODIČKO USMJERENJE PRI OBLIKOVANJU NASTAVE

Ciljevi i sadržaji moraju se didaktički podijeliti do pojedinosti (operacionalizacija). Treba razviti nastavne teme koje sustavno, detaljno i korektno određuju stručnu perspektivu predmeta.

Isto je tako važno da se teme psihološki i teoretski definiraju i prilagode učenicima.

- a) Detaljna i sustavna podjela ciljeva i sadržaja usmjerava se na **četiri tematska područja** koja proizlaze iz osnovnih pitanja religije. Riječ je o **odnosu čovjeka prema prirodi, drugome, sebi i Bogu (tematsko usmjerenje)**.
- b) Sadržaji željenog predmeta na ovoj se pedagoško-psihološkoj pozadini, u interesu metodički i didaktički zasnovane orijentacije prema učeniku, trebaju tako odnositi na »četiri svijeta«: **tjelesnost, emocionalnost, intelektualnost, duhovnost (integrirano učenje)**.

a) Tematska područja

– **Odnos čovjeka prema prirodi – tematsko područje 1:** Čovjek je dio prirode, biološko biće. Živi s drugim organizmima, a zajedno tvore ono što nazivamo prirodom. Čovjek se zaslugom svojega du-

ha razlikuje od ostalih bića. Isto se tako razlikuje po prihvaćanju odgovornosti prema prirodi.

Tematska cjelina prije svega naglašava čovjekovu odgovornost prema prirodi. Čovjekova biološka priroda obrađuje se sa sljedećih aspekata: svijesti o vlastitoj tjelesnosti, svijesti o čovjekovoj ovisnosti o prirodi, vrijednosti zdravog života, problema zagađivanja prirode, pravog odnosa prema svim živim bićima, ekološkog odgoja.

– **Odnos prema drugom čovjeku – tematsko područje 2:** Tematsko područje uključuje odnos prema drugome, život u zajednici, odnos prema različitim vjerskim zajednicama i institucijama. Znanje o drugome uključuje: poštovanje drugoga, njegove slobode i jedinstvenosti; neodobravanje bilo kakvoga zapostavljanja: rasnog, vjerskog ili etičkog; prihvaćanje jadnih, onih koji žive na rubu, zapostavljenih; kulturu razgovora; poštovanje roditelja; odnos prema bolesnicima, dostojno ponašanje itd.

– **Odnos čovjeka prema sebi – tematsko područje 3:** »Tko sam ja?« Ovo si pitanje čovjek postavlja kada postane svjestan sam sebe i postane objekt vlastitog promatranja. Odnos prema sebi razumljiv je kroz prizmu ostala tri odnosa. Znanje o sebi između ostalog uključuje: naučiti živjeti sa sobom, samostalnost, pravi odnos prema tijelu, stvaranje vlastitog mišljenja, vlastito planiranje itd.

– **Odnos čovjeka prema Bogu – tematsko područje 4:** Bog je stvorio čovjeka prema vlastitoj slici. Prema čovjeku je tako uspostavio poseban odnos koji je utjecao na uređivanje ostalih odnosa. Tematska cjelina između ostalog uključuje i sljedeća znanja: čovjekovo dostojanstvo, pravednost, mir, slobodu; odnos čovjeka prema Bogu, karitativnost; odnos prema redu, pravdi, krivnji itd.

b) Integrirano učenje

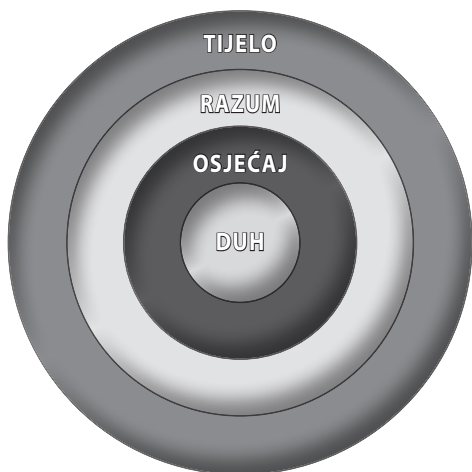
Upravo prikazana orijentacija prema učenicima kao odrednici za izbor i definiciju nastavnih sadržaja iziskuje pojmovnu diferencijaciju koja ukazuje na izvore iz kojih nastupaju interesi, želje i potrebe učenica i učenika prema školi i nastavi. Danas se zna da shvaćanje po kojem je učenje jednostavno stvar razuma, tj. pamćenja jezičnih sadržaja, ni u pogledu školskog učenja nije zadovoljavajuće. Jednostavno rečeno: ljudi nikada ne uče samo glavom. U tome uvelike sudjeluju i tijelo i emocije. Svako intelektualno učenje povezano je s emocionalnim učenjem učenika, a emocionalno je učenje uvijek povezano s tjelesnim učenjem. Intelektualno učenje temeljno je ovisno o emocionalnim i tjelesnim uvjetima učenja.

Dobar pedagog računa s time da učenici tjelesno i emocionalno nisu uvijek optimalno sposobni za učenje. Ako se, ipak, ti uvjeti promatraju samo kao problem koji ometa učenje, njihovo uzimanje u obzir pri planiranju i oblikovanju nastave ostaje samo pitanje nastavnih metoda i motivacijskih tehnika.

Pri podučavanju, uzimanje u obzir tjelesnog i emocionalnog zacijselo je pitanje metoda u pedagoškoj praksi. Ovdje se radi o tome da se emocije i tijelo kao izvor iskustva i kao cilj učenja pozitivno uključe u nastavu i sveobuhvatno povežu s intelektualnim učenjem.

Tjelesnosti učenja, emocionalnosti i intelektualnosti treba pridodati još jedan, četvrti »svijet« učenja i iskustvenosti: spiritualnost. Spiritualnost iskustvenosti i učenja podrazumijeva da ljudi, kada uče nešto novo, to uvijek čine u nekom već postojećem kontekstu. Ono što znaju razumno je usidreno u stečenom znanju. Ono što se tome pridodaje stoga se ne dodaje jednostavno u smislu »zbrajanja«, već

»se uklapa« u već postojeće kontekste kao »integriranje«. Time u sveobuhvatno učenje pripada i duh koji se razvio individualno tijekom života svakog učenika i učenice. Dok je cilj intelekta jezično razumijevanje i sistematizacija svih individualnih

iskustava učenika, duh sve tjelesno, emocionalno i intelektualno doživljeno, što jezično postaje svjesno postavlja, u odnos prema Ja. Od objekta za učenje postaje subjekt učenja koji snosi odgovornost za ono što želi naučiti.

Ovi se »svjetovi« mogu smatrati životnim i iskustvenim svjetovima. Mogu se nazvati i »stvarnostima«.

Prikazane su četiri tematske cjeline koje definiraju ključna pitanja religije (odnos prema prirodi, odnos prema drugome, odnos prema samome sebi, odnos prema Bogu) s jedne strane i četiri svijeta integriranog učenja (tjelesnost, emocionalnost, intelektualnost, spiritualnost) s druge strane, a iz njih nastaje osnova za didaktički rad.

Kako bismo došli do praktične uporabe integriranog načina učenja, obje tematske cjeline treba povezati i analizirati s tematskog i nastavnog aspekta. To ćemo učiniti pomoću sljedeće tablice:

	Odnos prema prirodi Tematsko područje 1	Odnos prema drugom čovjeku Tematsko područje 2	Odnos prema samome sebi Tematsko područje 3	Odnos prema Bogu Tematsko područje 4
Tjelesnost Tijelo Stvarnost 1				
Emocionalnost Osjećaji Stvarnost 2				
Intelektualnost Razum Stvarnost 3				
Duhovnost Duh Stvarnost 4				

Na primjeru teme »dijalog«, kao jednog od ciljeva poučavanja vjere, praktično ćemo pokazati kako se tablica koristi pri određivanju i kasnije pri izboru sadržaja za konkretan razred.

Učitelj temu »dijalog« u tablicu prioritetno uvrštava u drugo tematsko područje koje je definirano kao odnos prema drugome. Zatim prema opsegu popunjava tablicu.

Povezanost koju predstavlja umrežavanje ukazuje na integralno povezivanje. Riječ je o cjelovitom učenju osjetilima, tijelom, razumom i duhom. Time se didaktička analiza još ne zaključuje. Sljedeća proširena shema teme »dijalog« ukazuje na međusobnu povezanost svih tematskih područja na svim razinama učenikove stvarnosti.

Nastavnik za pojedine razrede odabire različite sadržaje iz tablice s obzirom na značajke razreda i pojedinaca.

Za razred A npr. može sastaviti sljedeći program:

- 1. sat** – Tematsko područje 2: Dijalog s drugim; Opseg 1: tjelesnost; Sadržaj: susreti, odnosno pozdravljanje u različitim kulturama.
- 2. sat** – Tematsko područje 4: Odnos prema Bogu, Opseg 4: duhovnost; Sadržaj: molitva kao dijalog s tijelom, Bogom, Stvoriteljem, drugim itd.

Za razred B može npr. odabrati drugo polazište:

- 1. sat** – Tematsko područje 2: Dijalog s drugim, Opseg 2: emocionalnost; Sadržaj: pripadnost, potreba za stvaranjem pozitivne atmosfere, značenje neverbalne komunikacije.
- 2. sat** – Tematsko područje 4: Odnos prema Bogu; Opseg 2: emocionalnost; Sadržaj: slavljenje

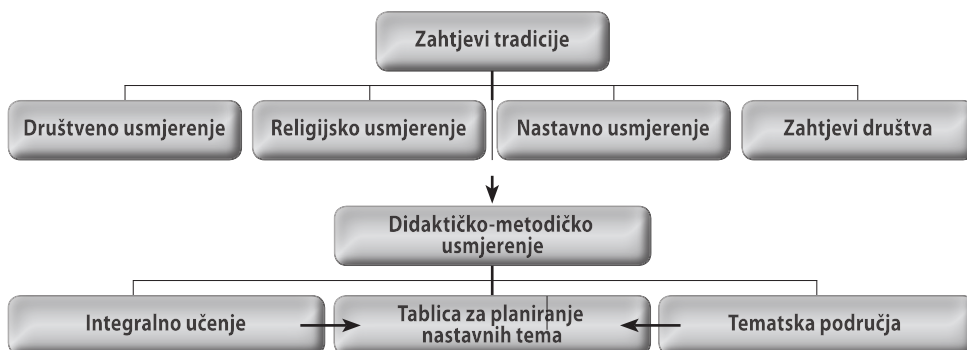
	Odnos prema prirodi Tematsko područje 1	Odnos prema drugom čovjeku Tematsko područje 2 »DIJALOG«	Odnos prema samome sebi Tematsko područje 3	Odnos prema Bogu Tematsko područje 4
Tjelesnost Tijelo Stvarnost 1		Susret: pozdravljanje		
Emocionalnost Osjećaji Stvarnost 2		Pripadnost: ugodna atmosfera, neverbalna komunikacija		
Intelektualnost Razum Stvarnost 3		Prihvatanje: argumenti, pravila, razgovor, kompromis, tolerancija, dogovor		
Duhovnost Duh Stvarnost 4				

	Odnos prema prirodi Tematsko područje 1	Odnos prema drugom čovjeku Tematsko područje 2 »DIJALOG«	Odnos prema samome sebi Tematsko područje 3	Odnos prema Bogu Tematsko područje 4
Tjelesnost Tijelo Stvarnost 1	Svjesnost o svojoj jedinstvenosti, drugi su izvan mene	Susret: pozdravljanje	Organska ritmika	Čovjek je stvoren iz zemlje. Bog mu je udahnuo život.
Emocionalnost Osjećaji Stvarnost 2	Želja	Pripadnost: ugodna atmosfera, neverbalna komunikacija	Prirodnost, odnos i prilagodljivost prirodi	Slavljenje
Intelektualnost Razum Stvarnost 3	Mogu	Prihvatanje: argumenti, pravila, razgovor, kompromis, tolerancija, dogovor	Ekologija	Teologija
Duhovnost Duh Stvarnost 4	Prepoznajem se; molim i zahvaljujem	Razumijevanje: uživljavanje u ulogu i situaciju drugoga; otkrivanje osobnosti u tuđem i tuđeg u osobnom; otkrivanje dijela sebe u drugome	Partnerstvo sa Stvoriteljem	Molitva

Otvoreni nastavni plan i suvremeni didaktički pristupi omogućuju da predmet bude blizak mladima, a da istovremeno ne izgubi svoju sustavnost i objektivnost.

4. ZAKLJUČAK: POVEZANOST NASTAVNOG PLANA S DIDAKTIKOM NASTAVE

Vežu između različitih elemenata možemo shematski prikazati ovako:

Literatura

B. Marentič Požarnik, *Psihologija učenja in pouka*, DZS, Ljubljana 2000.

G. Bitter, R. Englert, G. Müller, *Neues Handbuch religionspädagogische Grundbegriffe*, Kösel, München 2000.

A. Mlinar (ur.), *Posredovanje verskih vsebin v pluralni družbi različnih kulturnih in verskih*

vplivov (mednarodni simpozij), Družina, Ljubljana 2004.

G. Zuccari, *L'insegnamento della religione cattolica*, Elle Di Ci, Torino 2004.

G. Hilger, S. Leimgruber, H. G. Ziebertz, *Religionsdidaktik*, Kösel, München 2001.